
ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

УДК 334.061.1

І. А. Косач, к. е. н. доцент,
Д. Ю. Голубчик, магістрант,
О. В. Курінська, магістрант

**АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ДЕФІНІЦІЇ ТЕРМІНУ
«ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО»**

Анотація. У статті висвітлені основні підходи до визначення терміну «державно-приватне партнерство», виявлено переваги та недоліки даних підходів, обґрунтовано доцільність їх застосування в контексті формування відносин державно-приватного партнерства в Україні.

Ключові слова: державно-приватне партнерство; держава; приватний сектор; взаємодія; співробітництво; інститут; відносини.

И. А. Косач, к. э. н. доцент,
Д. Ю. Голубчик, магистрант,
О. В. Куринская, магистрант

**АНАЛИЗ ПОДХОДОВ К ДЕФИНИЦИИ ТЕРМИНА
«ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОЕ ПАРТНЕРСТВО»**

Аннотация. В статье рассмотрены основные подходы к рассмотрению термина «государственно-частное партнерство», выявлены преимущества и недостатки данных подходов, обосновано целесообразность их применения в контексте формирования отношений государственно-частного партнерства в Украине.

Ключевые слова: государственно-частное партнерство; государство; частный сектор; взаимодействие; сотрудничество; институт; отношения.

I. A. Kosach, Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor,
D. Yu. Holubchuk, Undergraduate Student,
O. V. Kurinska, Undergraduate Student

**ANALYSIS OF APPROACHES TO DEFINITION OF THE TERM
«PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP»**

Abstract. The article deals with the main approaches to the consideration of the term "public-private partnership". The advantages and disadvantages of these approaches are identified. The feasibility of their application in the context of forming a relationship of public-private partnership in Ukraine is justified.

Keywords: public-private partnership; the public and the private sector; cooperation of public and private sector; interaction; cooperation; institute; relations.

Постановка проблеми. Термін «державно-приватне партнерство» є усталеним перекладом з англійської мови «public-private partnership», що також можна перекласти як «публічно-приватне партнерство». У відповідності до нових реалій ставка в сучасному управлінні робиться не на конкуренцію, а на співпрацю як основу розвитку бізнесу. У зв'язку із цим саме моделі державно-приватного партнерства дозволяють об'єднати інвестиційну активність держави і приватного капіталу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій: Загальнотеоретичну та методологічну основу формування інституту ДПП становлять дослідження провідних зарубіжних та вітчизняних вчених

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

таких, як Е. Сава, Х. Ван Хем, Ю. Копен'ян, В. Варнавський, Б. Данилишин, І. Запатріна, С. Грищенко, К. Павлюк, С. Павлюк і т. ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми: Взаємодія держави і приватного сектору шляхом формування партнерських відносин між ними ускладнюється недостатньою опрацьованістю теоретичних основ цієї взаємодії, поспішністю прийняття рішень щодо реалізації проекту ДПП без докладного опрацювання теоретичної бази партнерства. Актуальність напрямку дослідження визначається об'єктивною необхідністю комплексного аналізу і теоретичного осмислення підходів до визначення сутності терміну «державно-приватне партнерство», що пов'язано, перш за все, з інтенсифікацією розвитку інституту ДПП в Україні

Мета статті: розгляд та узагальнення основних сучасних підходів до визначення терміну «державно-приватне партнерство».

Виклад основного матеріалу: Існування великої кількості визначень державно-приватного партнерства свідчить про неоднозначність сприйняття його сутності науковою спільнотою. За результатами проведених нами досліджень причиною розходжень у визначеннях ДПП є не стільки проблеми термінологічного характеру, скільки протилежні уявлення щодо провідної ролі партнерства у формуванні сучасних економічних відносин. Провідні зарубіжні дослідники підходять до розгляду цього питання наступним чином (табл. 1).

Таблиця 1

Трактування терміну «державно-приватне партнерство» закордонними вченими

Автор	Визначення	Характеристика визначення
Е. Сава (США) [1]	ДПП - будь-яка угода, в якому державний і приватний сектори економіки об'єднуються для виробництва товарів і надання послуг. У відповідності із цим визначенням, під ДПП підходять контракти, франшизи і гранти.	В даному трактуванні під ДПП розуміються будь-які взаємини державного і приватного секторів, що не дає змоги охарактеризувати відмінні риси ДПП як окремої економічної категорії.
Кляйн і Тейсман [2]	Державно-приватне партнерство розглядається як стійка взаємодія державного і приватного секторів, під час якої розробляється спільний продукт і / або послуги, а ризики, витрати і прибутки розподіляються.	Мета створення ДПП у вигляді виробництва спільного продукту, в процесі якого є розподіл ризиків та витрат.
Х. Ван Хем і Ю. Копен'ян [3]	ДПП являє собою довгострокове співробітництво державного і приватного секторів, в рамках якого вони спільно розробляють продукт або послуги, поділяють ризики, витрати і ресурси, пов'язані з цими продуктами або послугами.	Автори наголошують на тривалості взаємовідносин партнерства задля досягнення спільної мети, вказують на специфіку інституційної взаємодії держави і приватного сектора на основі державно-приватного партнерства
Варнавський В. [4]	Державно-приватне партнерство – це інституціональний та організаційний альянс між державою і бізнесом з метою реалізації національних та міжнародних, масштабних і локальних, але завжди суспільнозначущих проектів у широкому спектрі сфер діяльності	Партнерство розглядається як альянс, тобто припускається наявність як формальних, так і неформальних договірних зобов'язань

Джерело: узагальнено на основі [1-4]

Вищеописані визначення відзначають важливі для ДПП характеристики, такі як тривалість відносин держави і приватного сектора, поділ ризиків, обов'язків, витрат між партнерами, а також визначення вигод кожної зі сторін партнерства. Інші автори відокремлюють фінансову складову відносин, яка має місце при реалізації спільних проектів за допомогою ДПП. Подібні трактування ДПП хоча і висловлюють основну ідею створення ДПП, але не передають відмінних особливос-

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

тей застосування даного механізму, специфіку його формування. Оцінюючи значення наведених вище підходів до визначення ДПП необхідно відзначити, що вони більш придатні для аналізу цього явища в розвинених країнах, адже в країнах, в яких ринкова економіка знаходиться в стадії формування, ДПП має більш розширений перелік виконуваних функцій, оскільки воно призначено компенсувати недоліки ринку, будучи формою оптимізації виконання державою своїх обов'язків перед суспільством.

Вітчизняними науковцями пропонуються різні підходи до визначення проблематики ДПП. У табл. 2 представлено основні підходи до визначення змісту та сутності ДПП українських вчених, що займаються вивченням цього питання.

Таблиця 2

Державно-приватне партнерство: основні підходи до визначення

Автори	Зміст поняття
Павлюк К. та Павлюк С. [5]	під ДПП розуміють конструктивну взаємодію держави та приватного сектору, громадянських інститутів в економічній, політичній, соціальній, гуманітарній та інших сферах суспільної діяльності
С. Грищенко [6]	визначає партнерство державного і приватного секторів, як таку форму співпраці між державними органами влади та світом бізнесу, що має на меті забезпечити фінансування, будівництво, відновлення, управління або утримання інфраструктури чи надання суспільних послуг
Запатріна І. В., Лебеда Т. В. [7]	ДПП являє собою інституціональний і організаційний альянс державної влади й приватного бізнесу з метою реалізації суспільно значимих проектів у широкому спектрі сфер діяльності - від розвитку стратегічно важливих галузей економіки до надання суспільних послуг у масштабах усієї країни або окремих територій
Брайловський І. А. [8]	ДПП є механізмом економічної політики держави, який дозволяє залучити позабюджетні джерела фінансування, а також інтелектуальні, технологічні, управлінські й інші ресурси приватного сектору до вирішення суспільно-важливих інвестиційних завдань

Джерело: узагальнено на основі [5-8]

Спільною рисою вищенаведених визначень є те, що всі вони розглядають ДПП як співробітництво держави та приватного сектору, наголошуючи як на особливій формі кооперації між приватним сектором та державою, так і інституціональності відносин, заснованих на формальних та неформальних правилах, пропорційному розподілі коштів держави та приватного сектору задля задоволення соціально-економічних інтересів.

Розглянуті підходи є узагальненими та взаємодоповнюють один одного. Однак, ДПП варто розглядати не лише як форму залучення коштів приватного сектору, а як об'єднання переваг та інтересів, розподіл можливих ризиків та відповідальності. Вважаємо, що більш доцільним є розгляд ДПП як системи співробітництва. Існуюче у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі різноманіття підходів до формулювання дефініції поняття «державно-приватне партнерство» та, як результат, досить істотна невизначеність змісту цього поняття є в значній мірі наслідком недостатньої його уніфікованості в міжнародних документах і недостатньо закріплені його дефініції на належному рівні деталізації змісту в національному законодавстві країн. Комітет ОЕСД із наукової та технологічної політики трактує ДПП як «будь-які офіційні відносини або домовленості на фіксований / нескінченний період часу, між державними та приватними учасниками, в якому обидві сторони взаємодіють у процесі прийняття рішення і співінвестують обмежені ресурси, такі як гроші, персонал, обладнання та інформацію для досягнення конкретних цілей у певній галузі науки, технології та інновацій [9]. В Законі України «Про державно-приватне партнерство» сказано, що ДПП – це «співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування (державними партнерами) та юридичними особами, крім державних та комуналь-

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

них підприємств, або фізичними особами - підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами. Державно-приватне партнерство – це взаємодія центральних чи місцевих органів влади та приватного сектора, заснована на довгостроковій угоді щодо постачання послуг, які традиційно надавались державними /комунальними підприємствами. [10]

Класичним визначенням із вищевказаних вважається трактування ДПП Світовим банком, специфікою якого є визнання ДПП як інструменту компенсації недоліків ринкової системи. Спеціалісти провідних міжнародних організацій вважають, що в країнах, де ринкова система формується або знаходиться на етапі розвитку так званих «провалів» ринку значно більше, ніж в розвинених країнах. [11] Відповідно державно-приватне партнерство призначено виконувати функції, пов'язані із стимулюванням інноваційного розвитку, створенням інфраструктури, ефективним використанням бюджетних коштів.

Отже, підбиваючи підсумок усього сказаного вище, важливо відзначити, що немає єдиного визначення, а відповідно, розуміння ДПП - навіть в тих країнах, де воно з'явилося і розвивається досить успішно - до сих пір не склалося. У зв'язку з цим можна говорити лише про ті чи інші підходи до визначення даного інституту суспільних відносин, зважаючи на ті умови об'єктивної реальності, за яких дане явище виникає в тій чи іншій країні.

У зв'язку з тим, що не існує єдиного трактування терміну «державно-приватне партнерство», представляється доцільним відокремити його специфічні риси, за наявності яких форми взаємодії бізнес-структур з органами державної влади можна кваліфікувати як ДПП:

- інституційність: державно-приватне партнерство передбачає офіційні довгострокові відносини між державою і приватними секторами / учасниками;
- уряд виступає в якості партнера;
- наявність спільних цілей і чітко визначеного державного інтересу;
- спільна участь у проектах;
- сторони державно-приватного партнерства мають розподіляти між собою витрати і ризики, а також брати участь у використанні отриманих результатів.

Визначені ознаки дозволяють окреслити ДПП як інституціональну та організаційну систему взаємодії держави та бізнесу, направлену на спільну участь во взаємовигідних проектах, заснованих на спільному використанні ресурсів, розподілі ризиків та доходів (рис.1).

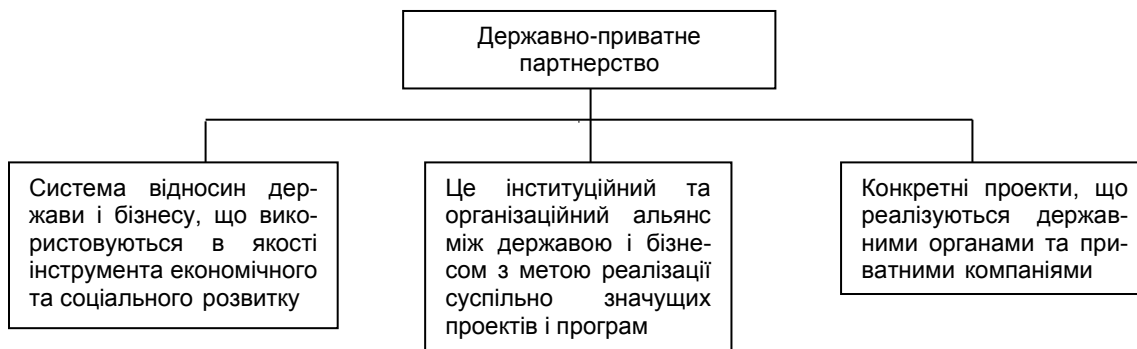

Рис. 1. Основні підходи до визначення державно-приватного партнерства

Джерело: узагальнено на основі [2; 4]

Висновки і пропозиції: Незважаючи на різницю визначення поняття державно-приватне партнерство, вчені одностайно висловлюють думку, що державно-приватне партнерство є однією з найбільш ефективних форм співробітництва між публічним і приватним секторами. Дослідження ранніх форм взаємодії державного і приватного секторів економіки дає підґрунтя для висновку, що в процесі відносин державно-приватного партнерства, з одного боку, концентрується ресурсна база реалізації спільних проектів, а з іншого боку, виникають суперечності сторін-учасників ДПП, що потребує певних механізмів їх розв'язання для ефективного досягнення

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

цілей. Таким чином, діалектика відносин між суспільним і приватним секторами економіки є основою логіко-історичного становлення й розвитку ДПП.

Література

1. Savas, E. S. Privatization and Public Private Partnerships, N. Y. : Chatham House Publishers, 2000, p. 105-106.
2. Klijn, E. H., Teisman, G. R. Governing Public-Private Partnerships : Analyzing and Managing the Processes and Institutional Characteristics of Public-Private Partnerships // Public-Private Partnerships : Theory and Practice in International Perspective / Ed. by S. P., Osborne. London : Routledge, 2000. P. 85.
3. Ham, H. Van, Koppenjan, J. Building Public-Private Partnerships : Assessing and Managing Risks in Port Development / Ham H. Van, Koppenjan J. // Public Management Review. 2001. - Vol. 3. - № 4. - P 598.
4. Варнавський, В. Г. Партнерство государства и частного сектора : формы, проекты, риски : монография / В. Г. Варнавский. – М. : Наука, 2005 – 315 с.
5. Павлюк, К. В. Сутність і роль державно-приватного партнерства в соціально-економічному розвитку держави / К. В. Павлюк, С. М. Павлюк // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2010. – Вип. 17. – С. 10-19.
6. Грищенко, С. Підготовка та реалізація проектів публічно-приватного партнерства : практичний посібник для органів місцевої влади та бізнесу / С. Грищенко. – К. : ФОП Москаленко О. М., 2011. – 140 с.
7. Запатріна, І. В. Державно-приватне партнерство як фактор економічного зростання та проблеми його розвитку в Україні / І. В. Запатріна, Т. Б. Лебеда // Економіст. – 2011. – №3. – С. 52-58.
8. Брайловський, І. А. Державно-приватне партнерство : методологія, теорія, механізми розвитку : автореф. дис. д-ра екон. наук : 08.00.01 «Економічна теорія та історія економічної думки» / І. А. Брайловський. – Харків, 2015. – 42 с.
9. Маховикова, Г. А. Государственно-частное партнерство : зарубежный опыт и российские реалии / Г. А. Маховикова, Н. Ф. Ефимова. – СПб. : Изд-во СПбГЭУ, 2013. – 251 с.
10. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 1 липня 2010 року № 2404-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/>.
11. Delmon, J. Private Sector Investment in Infrastructure : Project Finance, PPP Projects and Risk. The World Bank and Kluwer Law International. 2009. P. 7.

References

1. Savas, E. S. Privatization and Public Private Partnerships, N.Y. : Chatham House Publishers, 2000, p. 105-106.
2. Klijn, E. H., Teisman G. R. Governing Public-Private Partnerships: Analyzing and Managing the Processes and Institutional Characteristics of Public-Private Partnerships // Public-Private Partnerships : Theory and Practice in International Perspective / Ed. By S. P., Osborne. London : Routledge, 2000. P. 85.
3. Ham, H. Van, Koppenjan J. Building Public-Private Partnerships : Assessing and Managing Risks in Port Development // Public Management Review. 2001. Vol. 3 № 4. P 598.
4. Varnavskyy, V. G Partnership and state private sector : forms, projects, risks : Monohrafyya. – Moscow : Science, 2005. - 315 p.
5. Pavlyuk, K. V. Sutnist` i rol` derzhavno-pryvatnogo partnerstva v socialnoekonomichnomu rozvytku derzhavy [The essence and role of public-private partnerships in the socio economic development of state] / K. V. Pavlyuk, S. M. Pavlyuk // Naukovi praci KNTU. Ekonomichni nauky. – 2010. – Vyp. A. – S. 10–19.
6. Gryshchenko, S. Preparation and implementation of public-private partnership : A practical guide for local authorities and businesses / S. Gryshchenko. – K. : PE Moskalenko OM, 2011. - 140 p.
7. Zapatrina I. V., Lebeda T.B. Derzhavno-pry`vatne partnerstvo yak faktor ekonomichnogo zrostannya ta problemy` jogo rozvytku v Ukrayini [Public-private partnership as a factor of economic growth and problems of its development in Ukraine] // Ekonomist. – 2011. – # 3. – S. 52–58.
8. Brajlovskyy`j, I. A. Derzhavno-pry`vatne partnerstvo : metodologiya, teoriya, mexanizmy rozvytku [Public-private partnership: methodology, theory, mechanisms of development] : Extended abstract of Doctor`s thesis : 08.00.01 «Ekonomichna teoriya ta istoriya ekonomichnoyi dumky`» / I.A. Brajlovskyy`j. - Xarkiv, 2015. – 42 p.
9. The state-privat partnership : Experience and foreign realities / GA Makhovikov, NM Efymova. - SPb. : SPbHEU Publishing House, 2013. - 251 p.
10. Pro derzhavno-pry`vatne partnerstvo [Elektronny`j resurs] : Zakon Ukrayiny` vid 1.07.2010 [On the state-private partnership : The Law of Ukraine of 27.02.2014] # 2404-VI. – Retrieved from : <http://www.president.gov.ua/> [in Ukrainian]
11. Delmon J. Private Sector Investment in Infrastructure : Project Finance, PPP Projects and Risk. The World Bank and Kluwer Law International. 2009. P. 7.

Надійшла 7.11.2016

Бібліографічний опис для цитування :

Косач, І. А. Аналіз підходів до дефініції терміну «державно-приватне партнерство» / І. А. Косач, Д. Ю. Голубчик, О. В. Курінська // Науковий вісник Полісся. – 2016. – № 4 (8), ч. 1. – С. 70-74.